

ACV Jongeren

De laatste maanden duiken her en der positieve berichten op over een dalende jeugdwerkloosheid. Het bewijs dat het Jeugdwerkplan van VDAB en de uitrol van de Europese jongerengarantie zijn vruchten afwerpt? Niet echt, we zien vooral een verschuiving binnen de statistieken. Aan de hardnekkige problemen van ongekwalificeerde uitstroom, de NEET-jongeren en de grootstedelijke problematiek werd niets gewijzigd. Deze status quo en beperkte resultaten kunnen we toeschrijven aan de effecten van de beleidskeuzes van kortetermijnbesparingen, een work-first benadering, minder stageplaatsen, digital-only begeleiding en beperkte lokale samenwerking.

In 2005 zette ACV in op begeleidings- en tewerkstellingsgarantie voor jonge werkzoekenden na zes maanden werkloosheid. Het resultaat was onder meer dat in 2007 convenanten werden afgesloten tussen de sociale partners en de Vlaamse Regering die vooropstelden om met VDAB en dertien steden op zoek te gaan naar nieuwe methodieken om de moeilijke groep van jongeren te bereiken en te begeleiden naar werk. In 2012 verwelkomde het ACV de broodnodige aandacht voor de jeugdwerkloosheid op alle beleidsniveaus door de uitrol van de Europese jongerengarantie. De doelstelling werd verscherpt om elke jongere (dus 100%) binnen vier maanden na inschrijving een job of persoonlijke begeleiding aan te bieden.

Met een lichte afname van de jeugdwerkloosheid (-0,8%) aan het begin van 2016 kan je moeilijk stellen dat deze geïntensifieerde aanpak al volop zijn vruchten afwerpt. Dezelfde hardnekkige problemen blijven zich voordoen bij specifieke jonge werkzoekenden. Vlaanderen scoort niet goed op de ongekwalificeerde uitstroom, het aantal NEET-jongeren in verscheidene regio's en de jongerenwerkloosheid rond de grote steden (bijvoorbeeld een jongerenwerkloosheidsgraad van 27% in Antwerpen).

In de eerste plaats hebben de besparingsmaatregelen, zowel federaal als Vlaams, sinds 2010 ingehakt op de perspectieven van jongeren en het ontwikkelen van een jongerengarantie. De daling van de jeugdwerkloosheid is voor een groot deel te verklaren door een statistische verschuiving. De beperking in duur van de inschakelingsuitkering en de invoering van een diplomaplicht om recht te openen op de inschakelingsuitkering, hebben hun effect op het aantal geregistreerde jonge werkzoekenden (VDAB, 2015). Het aantal vermindert dan wel, maar deze jongeren duiken terug op bij de vrij ingeschreven werkzoekenden en in de restgroep van niet-werkende werkzoekenden ten laste van het OCMW, maar ook bij de deeltijds lerenden zonder baan.

De cijfers rond het sluitend bereik van VDAB mogen hoog zijn, maar ze houden geen rekening met jongeren die zich niet registreren – een pervers effect van de maatregelen. In de stad Antwerpen zijn er 2315 jongeren die zich officieel niet op de arbeidsmarkt bevinden en nooit een traject volgden bij VDAB of OCMW (Desseyn & Hoefnagels, 2015). De kortetermijnbesparingen in de werkloosheid zouden op langere termijn een boemerang-effect kunnen hebben, nadat ze een deel van de jonge werkzoekenden in de armoede hebben geduwd.

Een Vlaamse jongerengarantie kan niet enkel gericht zijn op het toeleiden en vinden van werk, het zogenaamde work-first beleid. Even belangrijk is het inzetten op werkbehoud, competentieversterking en opbouw van sociale rechten. De intrede op de arbeidsmarkt gebeurt meer en meer via onvrijwillig tijdelijke jobs (Eurofound, 2015). Met 8499 jonge schoolverlaters na één jaar werkzoekend mét werkervaring (VDAB, 2015b), blijft hun aandeel stabiel over de laatste jaren. Dus niet alleen 'eerst een baan', want de rest komt niet spontaan.

In een flexibele beginloopbaan moeten patronale loonkostsubsidies gekoppeld worden aan de kwaliteit van arbeidscontracten. Tijdelijke jonge werknemers moeten een snellere toegang krijgen tot werkloosheidsuitkeringen. En waarom niet méér in plaats van minder loon bij preciaire jobs? Ten slotte kunnen de vaardigheden van kortgeschoolde jonge werknemers versterkt worden door opleidingsrechten in te bouwen. Jongeren mogen we niet opsluiten in een 'werken voor je uitkering'-benadering, maar de jongerengarantie moet inzetten op een evenwicht tussen vraag- en aanbodbeleid.

Om de ongekwalificeerde uitstroom te voorkomen, wordt het duaal leren hervormd door in te zetten op een volwaardige keuze voor jongeren met kwaliteit in zowel de werk- als onderwijscomponent. In Vlaanderen sluit bijna tien procent van de schoolverlaters de deur achter zich zonder een kwalificatie (VDAB, 2015c). Ondanks de hernieuwde aandacht is de permanente daling van het aantal plaatsen in de stelsels 'leren en werken' merkwaardig. Het aantal leerlingen met een werkcomponent in de reguliere arbeidsmarkt is afgenomen van bijna 6400 in 2008 tot iets minder dan 5500 in 2014, terwijl het totaal aantal leerlingen gestaag bleef toenemen binnen het stelsel: van bijna 10 800 tot 11 800 (Departement Werk & Sociale Economie, 2014).

De te lage lokale betrokkenheid en het tekort aan contacten met sectoren in bepaalde regio's moet aangepakt worden om het aanbod van stageplaatsen te verhogen. De werkgeversorganisaties hebben een enorme verantwoordelijkheid om binnen alle ondernemingen deze plaatsen aan te bieden. En waarom zouden we de kwaliteitsvolle intrede niet koppelen aan de eindloopbaan door in te zetten op mentorschap en skills transfer?

Hoewel het Jeugdwerkplan van VDAB intensief en geïndividualiseerd is op papier, is ze feitelijk vrij gestandaardiseerd (het zijn dezelfde instrumenten) en weinig intensief (hoeveel langdurige gesprekken per maand zijn er echt?). Met een verschuiving naar een digital-first, en vaak een digital-only, aanpak kunnen we het persoonlijke karakter en de diepgang van de begeleiding sterk in vraag stellen. De inzet op digitaal legt de nadruk op zelfverantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de jonge werkzoekenden. Voor een deel van hen moeten we echter veel verder kijken.

Ondanks de vele inspanningen moet VDAB blijven inzetten om het beeld van een bureaucratisch, administratief en onpersoonlijk apparaat af te werpen. Dit kan door een vertrouwensband tussen de jonge werkzoekende en consulent op te bouwen. Enkel deze aanpak zal jongeren ondersteunen om om te gaan met de (eerste) frustraties aan de start van de carrière.

Om de jeugdwerkloosheid aan te pakken, blijft het noodzakelijk om niet alleen te komen tot een gecoördineerde aanpak van de regionale publieke arbeidsmarktdiensten, maar ook tot samenwerking met het onderwijs, de OCMW's, het jeugdwerk, en alle relevante sociale partners. Niet alleen om de hardnekkige jeugdwerkloosheid aan te pakken, maar vooral om deze te voorkomen en resultaten te boeken. Van belang is het versterken van het, vooral lokale, netwerk van actoren om voldoende stageplaatsen te creëren en ook om de jongeren die uitgesloten worden door de besparingsmaatregelen op te vangen. Al deze stakeholders dienen hun verantwoordelijkheid op te nemen om te voorkomen dat veel jonge werkzoekenden in armoede leven of in armoede dreigen terecht te komen.

Tom Vrijens
ACV Jongeren

Bibliografie

- Departement Werk & Sociale Economie. (2014). *Stelsel Leren en Werken: een stand van zaken*. Nieuwsbrief Departement Werk & Sociale Economie (24 juni 2014).
- Desseyn, J., & Hoefnagels, K. (2015). *NEET-jongeren in Antwerpen. Beleidsgericht cijfer rapport in opdracht van Stad Antwerpen en VDAB in Antwerpen*. Tempera.
- Eurofound. (2015). *Recent developments in temporary employment: Employment growth, wages and transitions*. Dublin: Eurofound.
- VDAB. (2015). *Halfjaarlijkse arbeidsmarktbalans 2015. Focus op langdurige werkloosheid*. Brussel: VDAB Studiedienst.
- VDAB. (2015b). *VDAB schoolverlatersstudie 2015*. Brussel: VDAB Studiedienst.
- VDAB. (2015c). *Jaarlijks ondernemingsplan 2015*. Brussel: VDAB Studiedienst.